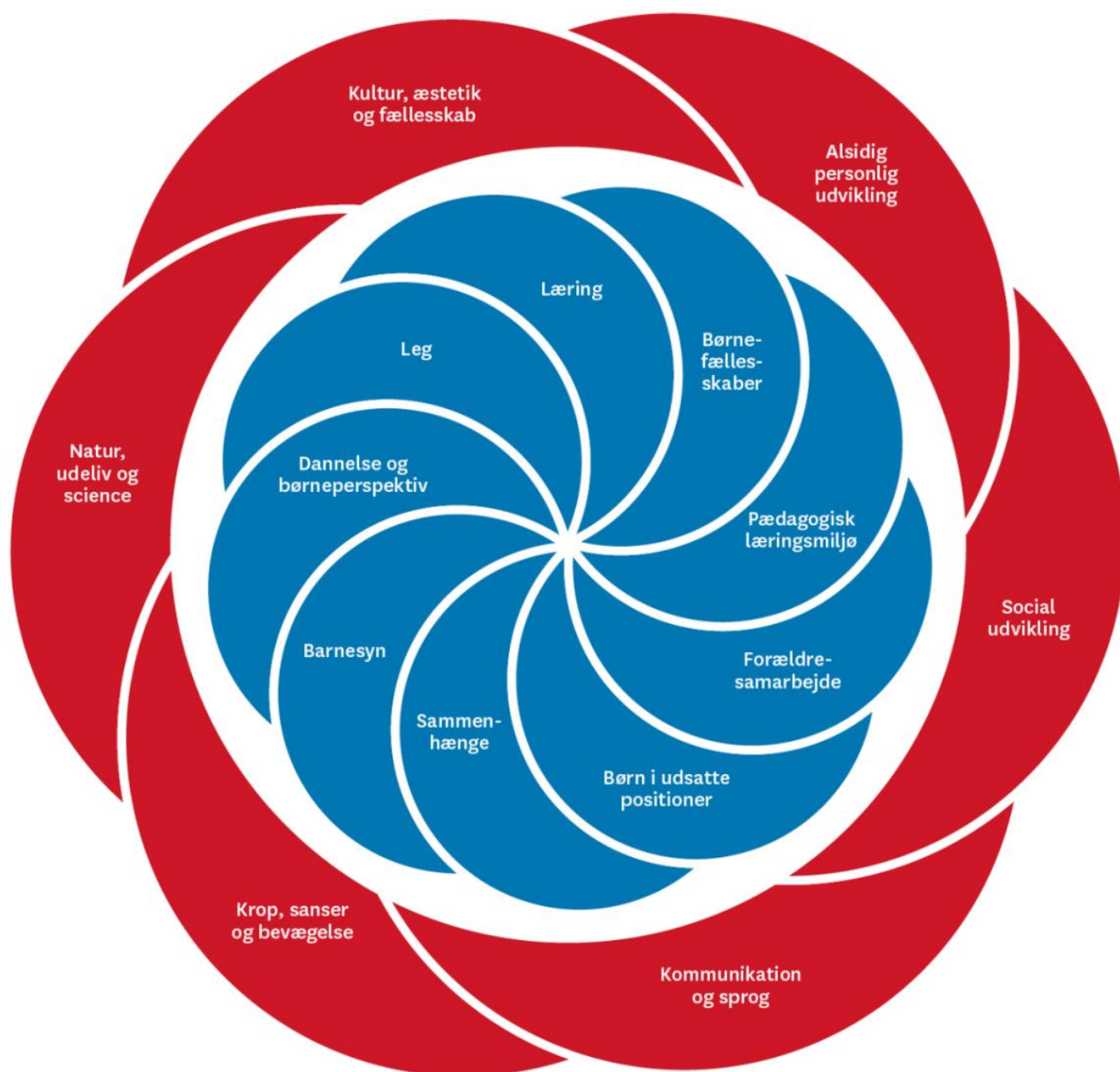

Pædagogisk Læreplan

for daginstitutionen

"Børnehuset Hindbærvangen"

Indhold

De seks læreplanstemaer og 12 læringsmål.....	3
Alsidig personlig udvikling	4
Social udvikling	7
Kommunikation og sprog.....	11
Krop, sanser og bevægelse.....	15
Natur, udeliv og science	19
Kultur, æstetik og fællesskab.....	24
Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan	27
Inddragelse af lokalsamfundet (udarbejdes områdevis)	27
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø (udarbejdes af den enkelte daginstitution)	27
Værktøjskasse	30

Figur 1 Læreplansblomsten *Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold*. (Børne- og socialministeriet, 2018)

Egedal Kommunes skabelon for den pædagogiske læreplan er udarbejdet på baggrund af:

- *Bekendtgørelse af lov om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge, LBK nr. 176 af 25/02/2019*
- *Bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer, BEK nr 968 af 28/06/2018*
- *Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold (Børne- og socialministeriet, 2018)*
- *Skabelon til pædagogisk læreplan (Børne- og socialministeriet og Danmark Evalueringsinstitut, 2019)*

De seks læreplanstemaer og 12 læringsmål

Det skal fremgå, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring, inden for og på tværs af de seks pædagogiske læreplanstemaer:

1. Alsidig personlig udvikling
2. Social udvikling
3. Kommunikation og sprog
4. Krop, sanser og bevægelse
5. Natur, udeliv og science
6. Kultur, æstetik og fællesskab

Der er fastsat to pædagogiske mål for hvert læreplanstema. Målene udtrykker sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Denne del udarbejdes af den enkelte daginstitution.

Alsidig personlig udvikling

Pædagogiske mål for temaet:

1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn, social og kulturel baggrund.

2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter det pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Gennem de nære voksnes indgående kendskab til det enkelte barns udviklingstrin og ressourcer, tilpasser vi det efter det enkelte barn/børnegruppens behov.

I korte træk jo mere tryk, selvhjulpen og betydningsfuld barnet føler sig i fht. fællesskabet jo mere er barnet i stand til at se og mærke egne ressourcer og sætte dem i spil når relationer skal opbygges. F.eks. når barnet er udfordret af egen formåen og øver sig i at mestre f.eks. at tage sko af og på så trænes vedholdenhed og barnet oplever at kunne noget nyt.

I Hindbærvangen har vi et stort opmærksomhed på barnets egen deltagelse i husets rutiner i en forudsigelig hverdag. Dette gøres ved at følge en fast og for børnene genkendelig struktur med gentagelser hver dag. I både vuggestue og børnehave følges en fast dags-/uge-struktur som er med til at skabe tryghed og nærhed i små grupper. Det betyder, at vi løbende justerer vores praksis og understøtter med passende udfordringer, sådan at barnet bliver mødt af et læringsmiljø som ligger i barnets nærmeste udviklingszone. Vi benytter løbende trivselsvurderingen og hverdagens observationer til dette.

*I vores daglige arbejde har vi fokus på, at læringsmiljøet skal være med til at fremme det enkelte barns engagement og deltagelsesmuligheder. De voksnes anerkendende og nysgerrige tilgang i mødet med børnene er med til at styrke selvtillid og selvværd. En af vores fornemste opgaver er at hjælpe børnene med at tolke, forstå andres intentioner og sætte ord på deres egne følelser og behov. **Den glæde et barn kan udstråle når det oplever, at dens navn bliver sunget til samling siger mere end ord. Barnet klapper eller synger på eget initiativ sangen og kopierer vi voksne det børnene gør (uden at overtage), siger vi; ” jeg ser og hører dig – du har værdi”.***

I Hindbærvangen understøtter vi børnene til at blive selvhjulpne. Det betyder at vi er opmærksomme på, at skabe læringsmiljø, hvor der er plads til at læring og fordybelse. Legen er et afgørende udviklingsrum for barnet. De sociale fællesskaber indeholder flere samarbejdsaspekter, som er med til at udvikle barnet. Forhandling, kompromis, evnen til at dele og rumme forskelligheder, er alt sammen erfaringer barnet gør sig i legen, og som bidrager til den alsidige personlige udvikling. I legen lærer børnene at tackle mange forskellige følelser og konflikter – alt sammen selvfølgelig med hjælp og støtte fra nære voksne i en tryk ramme.

Stuens legetøj er ryddet op ved fælles deltagelse, pædagogen sætter kurven med børnenes egne madkasser midt på gulvet, går så over og ringer med klokke og siger: Nu skal vi spise Anne på 1, 3 år går målrettet hen til kurven, kigger ned i kurven og udvælger sin egen madkasse, bagefter går hun direkte hen mod sin egen stol- ligger madkassen på bordet foran stolen-og starter med at kravle op ; tager fat med begge hænder på stolens top, svinger et ben op og får hevet sig op og vende sig til siddende stilling, stolen står et stykke fra bordet og Anne prøver at skubbe med den ene hånd bag på sin stolDen voksne træder til.

Børnene skal have roen til at kunne mærke sig selv og vigtigheden af, at følge børnenes initiativer åbner op for en verden hvor de har en oplevelse at være og føle sig værdifuld. Hvis vi gør alting for børnene, lærer vi dem, at de ikke kan selv. Det giver stor selvtillid og selvforståelse for barnet at vide, at det selv kan mestre.

I Hindbærvangen ligger vi vægt på:

- *At vi har fokus på individet i fællesskabet*
- *At hvert enkelt barn mødes i deres udvikling og fundamentet hertil opbygges i det tætte samarbejde med vores forældre.*
- *At børnene er medbestemmende i et alderssvarende niveau, men i en tydelig voksenramme.*
- *At vi i det daglige har fokus på at skabe tryghed og arbejder bevidst med at være nærværende voksne for derved at skabe tilknytning til alle børn.*
- *At vi voksne løbende forstår, at justere aktiviteter så alle børn føler sig inkluderet i fællesskabet samt at skabe et trygt og fysisk miljø der udfordrer alle vores børn tilpas.*
- *At vi som de voksne omsorgspersoner bevidst er medskabere af det trygge rum som alle vores børn kan udvikles i, så det mindre barn et øjeblik motiveres til at prøve noget nyt og for et øjeblik turde slippe det gamle velkendte.*
- *At barnets nære voksne på stuen skal kunne oversætte: ”hvad det er barnet prøver at fortælle?”*

- *At vi skal være i stand til at aflæse og være nysgerrig på det enkelte barns behov for at være en del af fællesskabet og samtidig give mulighed for pauser fra selvsamme.*
- *At have fokus på det enkelte barns ressource og at barnet selv erfarer disse.*
- *At have en anerkendende tilgang der fokuserer på, at hvert enkelt barn gør det bedste de kan.*
- *At arbejde differentieret pædagogisk for at tilbyde alle børn lige vilkår – ” for at behandle alle ens må vi møde hvert barn forskelligt”.*

Vuggestuen

I Garderoben i vuggestuen skal Anton (1,8) og Anne (pædagog) er i gang med at tage Antons flyverdragt på, ”hvor er din flyverdragt Anton?” spørger Anne

”Der er” svarer Anton og peger.

Med fælles hjælp tager de Antons den ned, Anne breder den ud på gulvet så den er klar til at hoppe i.

Anne siger: ”kom Anton, sæt din numse her på på flyverdragten”, med stor Iver får Anton placeret sin numse på dragten, han rykker lidt frem og tilbage og siger til sidst;” så’dan” og kigger op på Anne.

” Ja”, siger Anne og ser på ham med et smil, mens hun opfordrer ham til at putte det ene ben i buksebenet, og Anton stikker sit ben ned i buksebenet. ” Hvor er din fod” siger Anne derefter, mens de sammen trækker i buksebenet og samtidig siger ”hiv,ohøj”. Anton arbejder ihærdigt videre og pludselig er foden fremme; ”Der fod” siger Anton og kigger op på Anne med et kæmpe smil.

Børnehaven

En pige kommer hen til en voksen på legepladsen og fortæller, at Peter ligger og græder længere oppe på græsset. Pigen får ros for at hente en voksen, og den voksne går op til Peter. Hun spørger, hvad der er sket, og han siger, at Niels har skubbet ham. ”Øv siger den voksne – I legede jo ellers så godt sammen” og hun spørger, om Peter ved hvorfor? Det siger Peter ”nej” til.

Den voksne tager Peter ved hånden og går hen til Niels. Han løber nu rundt sammen med Christoffer, og da han bliver spurgt, hvorfor han skubbede, siger han: ”Han løber efter. Vi vil godt lege alene”. ”jah”, siger den voksne og fortsætter ” sådan kan man godt have det, men en anden gang så kunne du prøve at sige det til ham i stedet for at skubbe”. Niels nikker.

Den voksne går lidt væk med Peter og tager ham på skødet. ” Niels også vil prøve at lege med Christoffer alene, men skulle vi to ikke finde på noget at lave – så kunne vi måske invitere Lise og Karl med.”. Det synes Peter er en god ide og tager den voksne i hånden.

Social udvikling

Pædagogiske mål for temaet:

1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.

2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter det pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

I Hindbærvangen tror vi på, at social udvikling skabes i fællesskaber og gennem relationer til andre – i venskaber, i leg og i gruppesammenhænge. Sociale relationer er en forudsætning for barnets trivsel, dannelse, læring og udvikling. I de små gruppesammenhænge kan der være grobund for at øve sig i sociale færdigheder som bl.a. turtagning og det f.eks. at dele legetøj. For børn i udsatte positioner kan det give mening, da muligheden for at øve sig ud fra barnets udviklingstrin og ressourcer kan tilgodeses og der er en særlig tæt kontakt mellem børn og voksne. Især for vuggestuebørn, men også for børnehavebørn er det generelt mere overskueligt når gruppen er mindre og muligheden for fordybelse opstår uden for mange forstyrrelser. I de små grupper er der ligeledes mulighed for, at tage højde for det enkeltes barns udviklingsniveau, venskaber på tværs af alder/stuer, muligheden for at udvide barnets sociale omgangskreds mv..

Morten 2, står med en kasse med rør magneter, han tager en magnet og sætter den på op radiatoren, tager en til og sætter på,, kigger glad på det , så tager han de 2 magneter igen , sætter dem sammen , tager en kugle magnet og sætter den på toppen af magnet røret. Han kigger, vender og drejer sit produkt, holder det så op foran sin munden og taler i røret, begynder at gå rundt mens han synger og taler i røret, Allan på 1,8 år ser ham, han finder straks nogle firkantet klodser, tilslutter sig Morten, sammen går de nu rundt og synger begge to i/ med deres legetøj.

Når vi skal ud og lege eller ind igen, så er vi opmærksomme på at gå i garderoben i mindre grupper med en voksen. Det skal være overskueligt, hvad der skal ske, og uden for meget ventetid at få hjælp af den voksne. Børnene ved, hvor deres plads og deres tøj er. Nogle hiver det hele frem, mens andre går mere systematisk til værks og finder de beklædningsgenstande frem, som den voksne italesætter.

Der er tid til at hjælpe og guide det enkelte barn, som de har behov for, samt støtte deres udvikling af færdigheder. Samtidig opmuntres børnene til at hjælpe hinanden, vente på tur, samt glædes ved at kunne følges sammen videre i dagen uden for meget uro.

Vi italesætter de reaktioner som et barn udløser hos andre baseret på hvilket udviklingstrin og ressourcer det enkelte barn har. Men det at blive set og hørt af andre er en forudsætning for barnets eksistens som socialt individ.

På puslepladsen ligger der 2 børn (1,2 og 1,3 år) de er ved at få tør ble på inden de skal sove, der er ca. 1 meter imellem dem, adskilt af en vask.

De kigger på hinanden og fjoller med lyde og grin, Ida siger; "Nat, nat".

"Nat, nat" svarer Ingrid og de griner begge og forsætter begge deres kommunikation.

Vi er bevidste om, at vi som de voksne, er rollemodeller for børnene. Vi som de nære voksne skaber rammerne og læringsmiljøet, hvor barnet vil udvikle empati, tilknytning, relationer og sociale færdigheder.

Derfor er det i vores arbejde med børnenes sociale udvikling, vores mål, at de i løbet af deres tid i Hindbærvangen skal kunne begynde at forstå egne og andres følelser og oplevelsesverden. Vi som voksne skal understøtte ved at oversætte intentioner, handlinger og sætte ord på følelserne. Især i børnehaven arbejder vi meget bevidst med at oversætte andre børns reaktioner så det enkelte barn øver sig i at forstå betydningen af hans/hendes handlinger og får muligheden for at reflektere over egen ageren.

Ved samling italesætter vi når vi mangler nogen på stuen og vi spørger ind til når nogen har været fraværende. Børnene øver sig i at lytte når et barn fortæller om ting det er optaget af når f.eks. vi synger navnesang, fællessang og/eller når man er tilbage fra ferien. Ved længere tids fravær sender vi fra børnehaven " et med kærlig - og vi håber, at du har det godt- hilsen".

I hverdagen prioriterer legen højt da det er her at børnene får mulighed for at afprøve/øve sig, og netop gennem legen opstår de vigtige venskaber. Vi er tæt på børnenes leg - med afstand og den voksne justerer sig efter barnet og den givne situation barnet er i. Ved at være tæt på kan de voksne hjælpe med at få den til at fortsætte eller udvide den hvis den går i stå. Vi følger børnenes spor og de voksne justerer sig efter barnet og vi bruger bevidst forskellige tilgange ud fra vores indgående kendskab til det enkelte barns behov.

- At vi går forrest i legen (er igangsætter og aktivt sætter rammen for legen)*
- At vi leger ved siden af (er aktiv og deltagende part i legen)*
- At vi går bagved legen (vi er observerende part der kan træde ind og guide – og igen træde ud).*

Børnenes legekompeter styrkes, og deres opmærksomhed på hinanden skærpes, og derved hjælpes de til at vise omsorg og respekt for hinanden.

Det er vigtigt for os, at der er plads til forskellighed og at vi har et inkluderende læringsmiljø, hvor vi voksne møder børnene med positive forventninger, som giver nysgerrighed og ret til at være med i værdifulde, sociale fællesskaber, og dermed få oplevelsen af at høre til.

Særligt børn i udsatte positioner er afhængige af, at det pædagogiske personale hjælper til en positiv kontakt til de andre børn, så også de har en oplevelse af at have gode venner og en

betydningsfuld plads i fællesskabet. Vi arbejder forskelligt med alle børn – og har fokus på at vi understøtter det enkelte barns mulighed for deltagelse og medindflydelse.

Hverdagen i Hindbærvangen er indrettet med en genkendelig ramme og fastlagt dagsstruktur – men inden for denne er der masser af plads til, det som børnene optages af i øjeblikket og hverdagens aktiviteter justeres herefter for enten en større gruppe eller en lille gruppe børn. Vi har ligeledes fælles lege med kendte regler samt små aktiviteter i hverdagen (perler, tegne m.v.) hvor vi øver fastholdelse i aktiviteter.

En hel central ting i vores daglige arbejde, er at vi kan lære børnene at afkode/aflæse andre børns handlinger, ønsker og intentioner. Det er de voksnes vigtige opgave, at guide i forhold til at hjælpe børnene med at indgå i og inkludere hinanden i lege. Vi hjælper børnene til at kunne løse konflikter – giver dem redskaber til at kunne forhandle, oversætte intentioner og dermed til at udvikle deres sociale kompetencer, og ikke mindst deres demokrati-forståelse. Den kropslige kommunikation og sprogudviklingen er her meget vigtige redskaber.

I Hindbærvangen er det tætte forældresamarbejde noget vi vægter rigtig højt. Det er helt centralt for børnenes sociale udvikling – samarbejdet bidrager til gensidig forståelse, og er med til at give det fulde billede af hvordan det enkelte barn trives, udvikler sig og lærer. Samarbejdet er et fundament for, at vi kan understøtte børnenes indbyrdes relationer og fællesskabet. Samarbejdet skaber desuden en positiv og tryk sammenhæng i børnenes liv. Vi inviterer løbende til forældresamtaler, hvor vi sammen får afdækket helheden omkring barnet og i fællesskab finder ud af hvordan vi bedst muligt understøtter det enkelte barn ud fra konkrete handlinger i en længere periode. Vi tilbyder ligeledes en snak når vi vurderer, at der er ting som vi har brug for at få afdækket eller hvis man som forældre har noget på hjertet.

I Hindbærvangen lægger vi vægt på:

- *At børnenes egen leg har stor betydning for det at kunne løse konflikter, tage hensyn til hinanden og forhandle.*
- *At skabe en genkendelig dagsstruktur med tydelige rammer med voksne der tydeligt italesætter selvsamme.*
- *At alle børn trives, har deltagelsesmuligheder og er en del af et fællesskab.*
- *At vi i vores daglige arbejde målrettet arbejder med, at børnene forstår de sociale spilleregler i det store fællesskab (vente på tur, udsætte egne behov og det at forstå en kollektiv besked.*
- *vi har fokus på at udvikle og understøtte empati. Hvordan er man en god ven, at børnene udvikler solidaritet, omsorgsfølelse og at der er plads til forskelligheder.*
- *At vi har læringsmiljøer som er med til at understøtte børnenes leg i det lille fællesskab, da det giver tætte relationer, skaber nærvær og tryghed.*
- *At vi er tillidsvækkende, stabile, omsorgsfulde og nærværende voksne som understøtter ved konflikter og/eller i udvikling af legen.*

Vuggestuen

Vuggestuebørnene kan tidligt begynde selv at arbejde med at tage tøjet af, når de skal sove. Der sidder en voksen på en lav skammel sammen med dem på gulvet på badeværelset, som kan hjælpe med det, der er lidt svært. To drenge på 2,5 år synes, det er meget svært at trække strømperne af. Den voksne trækker lidt i strømpen for at vise vejen. Den ene vil så også hjælpe den anden med at trække strømperne af. Så det som faktisk var lidt svært er blevet forvandlet til en god motiverende leg, hvor de på skift trækker strømper af hinanden og går videre til bukserne under meget grin og morskab.

Børnehaven

Fælles sang- og bevægelses leg som er en voksenstyret aktivitet hvor kun fantasien sætter grænser. Alle børnene stod med hinanden i hånden på nær 1 dreng som ikke ville være med. Det var en ny leg og det var faktisk noget som tit blev fravalgt. Den voksne på stuen valgte at gå hen til ham og sagde;” jeg vil rigtig godt have dig med og det bare allersjovest når alle var med”. Den voksne tilbød en hånd at holde i hånden og at de sammen kunne huske tingene i legen. Efter lidt tænkepause valgte han alligevel at være med og hyggede sig rigtig godt på lige fod sammen de andre børn.

Kommunikation og sprog

Pædagogiske mål for temaet:

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter det pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

I Hindbærvangen er det helt naturligt, at der er fokus på både den verbale såvel nonverbale kommunikation i løbet af dagen, og hele tiden tilpasset børnenes alder og udviklingstrin. Det er for os vigtigt, at vores pædagogiske læringsmiljøer er præget af forudsigelighed og er skabt på en sådan måde at det inviterer til kommunikation. Inde i vuggestuen benævner den voksne; ” at det ser ud til at I er glade for at sidde sammen oppe i tårnet”. ”ja, svarer den ældste med et smil og det yngste barn uden sprog kigger på den voksne og smiler med. De to børn kigger sammen ud på de andre børn som leger på stuen siddende under tæppet sammen”. I børnekøkkenet bliver der lavet mad uden at de deltagende børn bruger ord, men den voksne er ikke i tvivl alle har en rolle i legen og stor som lille føler de at de er med.

Børnenes initiativer og måden de går til deres nære verden inviterer til det og det er vores opgave at understøtte og gribe ”boldende i luften”. Det gør vi ved at være opmærksomme voksne på bl.a. sproget, en pludren, lyde, gråd, smil, vrede, børn der søger en voksen, børn der bider osv. Det betyder samtidig, at vi skal også kunne skelne (igennem kendskabet til det enkelte barn) hvornår hvilke børn har brug for hvad, for de skal også kunne nå at mærke sig selv.

I børnehaven benævner vi vores handlinger når vi kan se at et barn ser lidt opgivende ud og har brug for hjælp; ” åhr for søren - det ser ud til at du synes at det er lidt svært – skal jeg ikke lukke starten af lynlåsen, så kan du lukke resten?” Barnet smiler og svarer ja og får stadig en oplevelse af at kunne selv.

I vuggestuealderen, hvor det basale sprog udvikles har vi fokus på, at vi lader vores gøremål ledsages af ord. Her er eksempel hvor et vuggestuebarn bliver skiftet, hvor den voksne samtaler med barnet om det som sker/skal ske. Han anerkender og benævner barnets følelser, sætter ligeledes ord på barnets og egne handlinger og italesætter samtidig de genstande som de støder på og/eller som barnet peger på. På den måde kan barnet lære at kombinere ord med det som de ”opdager” sammen.

Marcus opdager, at Sigurd har noget i bleen, så han beder Sigurd følge med ham ud på toilettet. Sigurd starter med at stikke af men Marcus får ham overtalt ved at sige; "at de kan gå ud og lege bagefter så om de ikke lige skal få det overstået"? Marcus beder Sigurd kravle op på puslebordet og da bleen bliver taget af opdager de begge at der er rigtig meget lort. Sigurd siger; "Puha!" og Marcus svarer: Det kan jeg godt forstå du synes! Sådan er det nogen gange og den har ikke været rar at gå rundt med".

" Nej det havde den ikke!" svarer Sigurd.

Sigurd prøver at kigge ned for at se hvad der foregår, Marcus forklare at han skal ligge stille for ellers vil det kunne blive ubehageligt for ham selv. Så Sigurd koncentrere sig om at ligge så stille som han kan og holder sine ben oppe. Sigurd siger igen; "Ad" og Marcus erkender at det er en stor omgang men siger; " det var godt at vi gik ud og fik det klaret alligevel og Sigurd giver Marcus helt ret. Marcus spørger Sigurd om han ikke har lyst til at gå ind og lege hule når de er færdige og Sigurd svarer rigtig begejstret; "at det vil han godt!"

Marcus siger tak for hjælpen til Sigurd og de går ud og laver en hule.

Hver dag til samling i både vuggestue og børnehave synger vi sange med børnene og selv de børn med meget lidt sprog synger med og deltager sammen med fællesskabet. Sangene fylder for nogle hele dagen enten i deres leg eller i deres legepauser hvor vi hører sangene gengivet med hver deres egen stemme og fortolkning. Med de lidt ældre børn leger vi sanglege, vi har månedens rim og remser og der bliver af børnene selv sat ord på det som de er hver især er optaget af. Hos nogle af de sprogligt svage børn, oplever vi, at også de fremsiger de velkendte rim og remser på lige fod med de øvrige børn. Alle som deltager eller kigger med lærer noget. For de børn, der har brug for særlig støtte rent kommunikativt sparrer vi med vores talepædagog og har et tæt forældresamarbejde. Her vil vi ud fra det enkelte barns behov og udviklingsniveau se på hvilket pædagogisk læringsmiljø som er mest velegnet og tænke det ind i vores fysiske rammer.

I både børnehaven og vuggestuen er der dagligt dialogisk læsning både i de små grupper hvor vi kan sidde mere uforstyrret men også for den samlede børnegruppe.

I vuggestuen italesætter vi de ting vi ser i bøger, ting som børnene kommer og viser os, i puslesituationer samt på småture i nærområdet. I både vuggestue og børnehave bruger de voksne sproget til at guide børnene og italesætte daglige hverdagssituationer, ligeledes griber de voksne også børnenes initiativer.

Kl var 11:15 og det var tid til at putte børnene, mens jeg tænkte på, hvem jeg skulle starte med, kom Ida hen til mig, som om at hun prøvede at sige; " jeg er klar til at sove - vil du starte med mig". Hun tog min hånd, og sagde;" nat, nat". Jeg kunne se at hun var meget træt, så jeg gik i gang med at skifte hendes ble og hun blev ved med at sige nat, nat, og jeg bekræftede hende i, at hun var træt. Da vi gik mod barnevognen sagde hun nat, nat til alle dem der gik forbi os. Hun rakte hænderne op og ville have at jeg løftede hende op i hendes barnevogn. Da hun sad i sin vogn med dynen godt omkring sig så kiggede hun på mig og jeg sagde;" nat, nat og sov godt" så smilede hun og sagde nat, nat en sidste gang til mig. Da jeg lagde hende ned så vendte hun hovedet og lukkede øjnene og sov med det samme. Hun sov en fredelig 1,5 timers søvn.

Hverdags situationer kan også kommunikerer ud når rammerne og dagsstrukturen er tydelig for børnene ved f.eks. lyd; "Når den voksne på sommerfuglestuen ringer med den lille klokke så ved børnene hvad der skal ske og de henter deres egen madkasse og sætter sig på deres plads og selv ham som for kort tid siden "kørte bil" ude foran stuen kommer selv ind og følger de andres handlinger. Alt foregår i det øjeblik uden ord, roligt og alle er en del af fællesskabet.

I Hindbærvangen forsøger vi bl.a. ved overgange for at forberede børnene på det næste der kommer til at ske, når der er konflikter, i garderoben når man f.eks. øver at tage sko på og/ eller i toilet-/pusle -situationer. Udviklingen af sproget er derfor vigtigt for udviklingen af børnenes identitet og selvfølelse. Børnenes handlinger og intentioner italesættes af de voksne og den voksne kan benævne ting, hensigter og følelser for dem, lade dem udtrykke sig og hjælpe dem med at videreudvikle deres udtryk. Vi hjælper i mange situationer med at oversætte over for kammeraterne; "det var ikke fordi han ville slå dig, pinden er bare lidt svær at holde fast i" Barnet med pinden samtykker og sætter selv ord på " jeg ville bare hen til Sigurd". I børnenes egen leg bliver der ofte leget med ord og sproget i fællesskaberne.

Måltidet i dagligdagen foregår i små grupper og spiller en særlig rolle. Alle får taletid, alle øver at vente på tur og dermed regulere egne behov. En god dialog betyder, er man nødt til at kunne skiftes til at lytte og tale. Det er godt at kunne vente på, at det bliver ens tur til at tale, når man er flere sammen i en gruppe.

Vi taler om maden, børnenes reaktioner på det vi spiser og/eller sidder i ro med nærhed og spiser sammen.

Sproget er dels et kommunikationsmiddel, som gør os i stand til at dele tanker, følelser og oplevelser og dels et vigtigt redskab til vores forståelse af os selv. "Hvem er jeg, og hvad kan jeg" er vigtige spørgsmål for børnene i vores aldersgruppe.

I Hindbærvangen lægger vi vægt på:

- *At det er vigtigt, at de voksne er gode og nærværende sproglige rollemodeller, som formår at være tydelige i deres kommunikation, både verbalt og nonverbalt*
- *At vi løbende følger børnenes sprog udvikling og justere ifht. børnegruppens behov.*
- *At vi skaber ro i hverdagen som giver mulighed for fordybelse og omsorg.*

- *At vi hele tiden tager med i vores overvejelser om det vi gør i hverdagen giver mening i forhold til det enkelte barn/børnegruppen eller om vi skal justere vores retning.*
- *At vi i hverdagen bruger sange, rim og remser til at styrke den sproglige udvikling.*

Vuggestuen:

Vi har i vuggestuen aftalt to faste sange, som vi synger til morgensamling hver dag i en måneds tid ad gangen. Genkendeligheden og gentagelse giver tydeligt glæde, forventning og tryghed. Vi har sangene med tekst og billeder hængende på væggen, og har fundet små rekvisitter som illustration, f.eks. en plastik edderkop, en flyvemaskine, en æske med bondegårdstur. Vi oplever, at børnene nyrer de kendte melodier i løbet af dagen, at nogle af ordene fra sangene kommer ind i ordforrådet, og at selv de mindste beder om at synge med de kendte fagter.

Vi starter altid med en navne sang, hvor børnenes navne på skift synges med rytmeklap, gentagelse af start bogstav og ord rytme. Alle børn viser forventning og glæde, når deres navn synges. De synger med på bogstav lyde, og ved hvilket barn, der lyder som "M M M", "El El El", "Ya YaYa" osv..

Børnehaven

En dreng i børnehaven vælger ofte at lege for sig selv og trækker sig væk, hvis andre børn eller voksne kontakter ham. En voksen, som har en god relation til ham vil gerne inkludere ham i en hyggestund med dialogisk læsning. Hun finder en bog om en brandmand, som hun tror vil interessere drengen. Han vil gerne sidde tæt på hende, men har sit fokus et andet sted og afviser høfligt at snakke om billeder og handling i bogen.

I bogen er der et "hul", hvor man kan sætte sit eget billede ind, og den voksne tager hurtigt et billede af drengen, printer ud, og sætter billedet ind på brandmandens hoved.

Hun viser det til drengen. Han siger "Det er mig!" med glæde i stemmen, og er nu pludseligt interesseret i, hvad brandmanden foretager sig.

De får en koncentreret og nærværende dialog. Den voksne oplever, at deres relation er styrket, fordi drengen har følt sig set og forstået. Drengen henvender sig selv efterfølgende, og ønsker at de skal læse bogen igen.

Krop, sanser og bevægelse

Pædagogiske mål for temaet:

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter det pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

I Hindbærvangen har vi et fokus på, at børnene i løbet af en dag helt naturligt er udenfor og har mulighed for at udfordre deres egen kunnen og opleve; ” at det jeg ikke kunne i går det kan jeg i dag” og at selv kunne mestre noget giver barnet en mulighed for selv at kunne mærke sin egen krop og er med til at opbygge selvtillid, selvværdet og trivlsen når der mestres. Bevægelse og kropsbevidsthed skaber glæde, fælleskab og muligheder for læring. Vi arbejder grovmotorisk på legepladsen hvor vi har løbelege, motorikbaner, forhindringsbaner, regellege, gyngelege og cykellege. Men også sæbebobler og faldskærme kan bruges til at arbejde med børnenes sanser.

Vi bruger også nærområdet til at udfordre børnenes kunnen og smilet er stort når man har mestret at rulle ned fra bakken for første gang. Så både legepladser og det at bruge nærområdet i vores hverdag er tænkt ind. Vi har i år haft et særlig fokus på det at være ude og give børnene mere plads til udfoldelse, men også til at gå på opdagelse i alt det som kan udforskes og vi kan høre på vores forældre at det har smittet af derhjemme.

Anton (1,8 år) og Morten (2,2 år) står sammen på stuen. Mortens øjne søger Antons og de får kontakt. Morten løfter sin hånd og signalere med fingrene at de skal tælle og de kigger spændte på hinanden og siger samtidig 1, 2, 10 og på slaget 10 løber de begge ned til den modsatte væg. Proceduren gentager sig og de løber tilbage og inden længe er der flere børn der har tilsluttet sig legen. De løber frem og tilbage, mens de hviner og griner. En voksen vælger at støtte legen og hun løber med. Legen udvikler sig til en leg med forskellige bevægelses mønstre og fortsætter til alle skal spise.

Mange lege er inspireret af børnenes egen optagethed - børnene leger med kæppe og balancerer med dem og det er svært at styre – så hvordan kan vi eksempelvis støtte dem i at lære at bruge dem mere hensigtsmæssigt så de ikke rammer deres kammerater. Det kræver en god portion sund fornuft og at vi voksne kan guide og fornemme hvornår er der brug for at vi går ind og

understøtter legen (for at passe på alle). Det handler om, at støtte det enkelte barn i at kunne mærke sin egen krop (og lære begrænsningerne at kende), at barnet lærer selv at tro på at kunne trøste eller at mærke efter - "måske var det bedre at jeg hentede en voksen for min kammerat er vred på mig". Fokus er på relationer og kropsbevidsthed.

I vuggestuen er der mandagsmotorik hvor børnene bruger stuens inventar/indretning til motorik udfoldelse – der er kun sikkerhedsregler og sund fornuft. Den fysiske indretning er med motoriske tilbud og redskaber. Vi har sansetemaer, bevægelseslege, sansemotoriske lege men også når vuggestuebørnene spiser reagerer de på maden – surt, sødt, varmt, koldt mv. Vi taler sammen om det de oplever og mange sætter hurtigt ord på deres behov omkring bordet - mere som i mere mad eller mere at drikke som ofte efterfulgt af en løftet kop.

Ved måltidet i børnehaven øver vi os alle i at sidde roligt i et fællesskab, finmotorisk når vi hælder vand op eller drikker, når vi samler ærter op og bruger bestik. Det starter faktisk allerede i vuggestuen dog tilpasset børnenes udviklingstrin, men selv de små sidder og lærer af de ældre børn. Børnene inddrages naturligt i alle vores rutiner og er også her med til at udforske, se på, øve og afprøve det som de er en del af. Når børnene skal skiftes, have tøj på, hente madkasser, ved toiletbesøg osv.. Det er en del af vores pædagogiske arbejde

I Hindbærvangen tror vi på, at børnene skal have lov til at være nysgerrige på hvad de hver især kan og der står en voksen klar for dem som behøver, men som oftest er det nok og barnet kan/vil selv prøve af. Man kan sige vi træner for der skal prøves igen og igen og selv efter 7. gang for alle lyder et øv – vi var jo lige så godt i gang. Børnene er motiverede og brænder efter at afprøve deres egen kunnen og det stiller krav til os voksne om at være nysgerrige med børnene og løbende reflekterer over egen ageren og grænsesætning. Voksne er forskellige og det vi må hos Karina må vi ikke nødvendigvis hos Hans. Det er fint dog er vi alle med på det og har i fællesskab drøftet et hvorfor og givet vores besyv med at det kan vi alle rent pædagogisk stå inde for.

Vores mål for børnenes kropslige, sanselige udvikling og initiativer er, at skabe varierende og fysiske rammer både ude og inde. Vi arbejder i hverdagens aktiviteter med at stimulere både den grovmotoriske og finmotoriske udvikling – men særligt også den sansemæssige udvikling, og det at kunne mærke og fornemme egen krop.

Indenfor leger vi også med sanserne gennem bl.a. motorikbaner, danselege (feks. stopdans), rytmik (når vi spiller på instrumenter, klapper eller laver grimasser) og når vi har de mere finmotoriske aktiviteter omkring bordet i både små og store grupper, sansesand er mange af vores små børn optaget af.

Vi lagde brikkerne ud på gulvet og samlede en bane for børnene imens at børnene tålmodigt så på, men der var også to af børnene som var med til at samle brikkerne.

Med fokus på trivsel: børnene var ivrige for at komme i gang, man kunne godt fornemme på dem, at de vidste, hvad der skulle til at ske og foregå. De var gode til at vente, ventetid kan være svært for børns tålmodighed.

I forhold til motorik: bevægelse er sundt for børn, og de har godt af røre sig. Bevægelsen kommer i spil, i og med at børnene skal at gå op og ned af brikkerne. Deres balance kommer også i spil, i og med deres fødder bevæger på nogle ujævne flader.

Sanserne kommer også i spil, i og med at de føler med deres fødder og balancere deres krop.

Alt i alt er det en god øvelse for børn og styrke deres motoriske balance.

I Hindbærvangen lægger vi vægt på:

- *At vi skaber trygge rammer hvor børnene udfordres i egen formåen.*
- *At alle børn får roen og tiden til at kunne øve sig i rutinerne og til selvhjulpenhed. Selvfølgelig med de voksne som guidende og understøttende.*
- *At alle børn i løbet af dagen har muligheden for at kunne koble af for alle indtryk bl.a. ved stillerum, gennem afslapning på madrassen efter frokost i børnehaven og at alle børn som har brug for at sove får muligheden for det.*
- *At vi voksne dagligt har en fysisk aktivitet på programmet.*
- *At vi har fokus på bevægelsesmiljøer og løbende tilpasser det vores børnegruppe.*
- *At vi tilbyder materialer som er tilgængelige til brug og inspiration både ude og inde for alle i børnegruppen.*

Vuggestuen

Børnene er netop færdige med at spise og 3 af stuens store børn søger ind i det lille motorik rum, ved at skubbe og masse lykkes det dem i samarbejde at placere en af de store skummoduler i døråbningen. De resterende puder organiserer de pænt foran den store skummodul. Den største af drenge kravler op på den store modul, kigger stolt på sine venner og hopper med et kæmpe "hvin" ned, så han lander i de mindre puder. Drenge skiftes nu til at hoppe mens de samtidig holder styr på at puderne nu ligger hvor de skal.

Børnehaven

To voksne har lavet en motorikbane på legepladsen. En voksen i starten af banen og en ved afslutningen. Her skal man både kravle, kravle op, gå på balance bom, kravle ned, hoppe og slutte af med at slå kolbøtter på madrasser. 14 børn står på række og glæder sig til at prøve. Den ene voksen viser dem banen, og hvad man skal gøre undervejs. Da det første barn er halvvejs igennem banen, får det næste barn lov til at starte. Børnene er rigtig gode til at vente på tur, og det forløber fint. Enkelte børn skal have lidt hjælp for at være trygge, og det går fint med en hjælpende hånd fra en voksen. En enkelt falder, men fortsætter banen efter lidt trøst og opmuntring.

Børnene kommer igennem banen under grin og fryd, da den anden voksne også slutter med to kolbøtter på madrassen. Kun en enkelt dreng vil ikke være med, på trods af de voksnes tilbud og opmuntring. Han vil hellere gynges og betragte på afstand. Det får han lov til i dag. Børnene prøver banen et par gange, hvorefter det langsomt går i opløsning, nogle leger lidt videre på banen, og andre leger noget andet.

Natur, udeliv og science

Pædagogiske mål for temaet:

1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundenhed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.

2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter det pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

I Hindbærvangen planlægger og arbejder vi med aktiviteter baseret på årets gang, således at børnene får en forståelse for årstidernes skiften, naturens muligheder og tilbud under forskellige vejrforhold. Vi italesætter dagligt ugedag, måned, årstid mv, så børnene får en begyndende fornemmelse af tid, vejr og forandring.

Især inden for det sidste år er der kommet et øget fokus på udelivet og på det som naturen rummer af spændende udfordringer og opdagelser. Vores legepladser og naturen er et ekstra læringsrum i Hindbærvangen som vi flittigt bruger. Vi tager på ture til lokalområdet og bruger flittigt nærområdet. Vi har årstid aktiviteter og bruger det vi finder på vores vej til at opfinde nye aktiviteter og inddrage i det vi laver sammen med børnene. Vi leger med vand, slim, sæbebobler, blade, jord, sand, grene, maler dyr på sten og har en undersøgende tilgang til det med plads til fordybelse. Vi har projekter omkring natur hele året og taler hver dag til f.eks. vores samlinger om årstiderne og vejret – hvad skal vi have på i dag, hvad kan vi lave når det regner eller sner?

Mange af de aktiviteter vi laver er ofte kommet til af det som børnene er optaget af og som vi sammen er nysgerrige på. Det at ligge på en græsplæne under et stort træ kan være en ny måde at lære naturen at kende på. Der er ro og øjnene ser bladene der bevæger sig og når en fugl flyver forbi er det til stor glæde for barnet der råber "fu" - både børn og voksne nikker og griner med.

Med børnehaven børnene undersøger vi hvilke dyr vi så og hvad de spiser. Børnene deltager aktivt og budene er mange og nej de spiser ikke lagkage – men sjovt var det – måske har naturen sin slags lagkage – hvordan mon den ser ud? Der er grin, fællesskab og alle kan være med.

Vi planter og sår om foråret. Vi holder bl.a. "plante dag" sammen med bedsteforældrene. Vi planter blomster, grønt og urter i blomsterkasser, som vandes, passes eller høstes igennem sommeren. Vi sår og følger de små skud komme op af jorden, blomsterne springe ud osv. Vi høster jordbær, plukker æbler og smager på de spiselige planter, så børnene får brugt sanserne; smage, dufte, føle og se udviklingen.

Når insekterne rigtigt kommer frem, laver vi "fælder", som vi tilser for krible krable dyr. Vi arts bestemmer igennem forstørrelsesglas, tæller ben, taler om fødekæder osv v.h.j.a. iPad og bøger. Vi kan lave et "insekt hotel" med kvas, grene, mos osv, så vi tiltrækker forskellige insekter. Børnene lærer, at nogle dyr spiser hinanden, at der er nytte dyr og skade dyr.

Vi går tur i nærmiljøet f.eks. til søen, hvor vi fisker haletudser. Børnene lærer, at frøer er truede og dermed fredede, så derfor må vi ikke beholde dem. I børnehaven taler vi om hvordan vi sammen kan passe på naturen og miljøet. Vores vandrende pinde kan for nogle børn være skræmmende men med tiden har nogle udfordret sig selv og tør holde en – men man passer på for den kan falde ned eller tabe et ben. Edderkopper behøver ikke være nogle man skriger af – de hjælper os alle når de f.eks. spiser myggene osv. Så vi sætter den ud for den har også lov til at være her.

I den varme tid er der masser af udforskning af vandets muligheder. Både til at bade i og mærke sin egen krop i vandet, men også til eksperimenter med vandbaner, vandets løb og erfaringer med tyngdekraften. Der bliver blandet mudder, blade, småsten og nedfalden frugt i vandet, der laves til "lege mad". Når blade og frugt falder af træerne samler vi kastanjer og blade, som kan bruges til kreative aktiviteter, imens vi taler om, at alt hvad der vokser udenfor visner på et tidspunkt og spirer frem igen efter vinteren.

I den kolde tid kan må vi løbe i blæsten for at holde varmen. Men vi kan også bruge blæsten til at flyve med vimpler, poser eller drager. Regnen kan samles i spande og bruges til mudder, vi kan plaske i vandpytterne og erfarer, hvor koldt det er, at blive våd om vinteren. Hvis vi er heldige, at

der kommer sne, er der både mulighed for afprøvning af egen krops formåen både for store og små, ligesom der også er basis for forundring og eksperimenteren med frost og tøj. I vuggestuen skal nogle af de mindste lære at være ude og føle trykke på legepladsen inden vi bevæger os ud i den store verden.

De voksne skaber de trygge rammer, de ved hvornår børnene har brug for selv at opdage og lege, og planlægger løbende aktiviteter som optager børnene og inspirere til at de får lyst til at deltage i det der sker udenfor (der er også plads til "bare" at se på hvad de andre børn gør).

"I Hindbærvangen er vi opmærksomme på, at meget læring erhverves igennem sanserne. Vi skaber muligheder for, at børnene får brugt alle deres sanser igennem ude miljøet og undersøgelse af naturfænomener."

Vi laver aktiviteter, hvor forskellige sanser kommer i spil, som f.eks. Når en lang række kasser med forskelligt indhold, f.eks. cornflakes, vat, visne blade, vand osv stilles på en lang række, og børnene går igennem rækken med bare tæer fra kasse til kasse under megen grin og gys. Nogle med en voksen at holde i hånden, fordi det er lidt usikkert, hvad man skal igennem, andre i løb som på glødende kul, og atter andre stille, roligt og eftertænksomt. Børnene oplever i eget tempo og på egen måde.

I Hindbærvangen laver vi aktiviteter med science projekter som forsøg, hvor vi undersøger, undres og oplever sammenhænge sammen med børnene. For eksempel fører en snak om luftbobler, f.eks. i sæbebobler, til nogle forsøg med luft, hvor vi hælder bagepulver i vand og bruger luften til at puste balloner op uden at puste med munden. Vi forundres over, at luften bruser op, at den er lettere end vand, og hvad luft kan bruges til.

I Hindbærvangen udvikler og skaber vi læringsmiljøer på vores legeplads, så børnene får muligheder for at eksperimentere og lege med elementerne. Vi er opmærksomme på de voksnes rolle i at initiere og udvikle legene, så vi undres og opfinder sammen med børnene, samt at understøtte de initiativrige børns idéer, så leg og læring udvikles i fællesskab.

Der er et "grave sted", hvor vi laver dybe jordhuller, graver kanaler, hælder vand i, laver broer osv. Børnene henter jord til "madlavning" ved ude lege køkkener. Der er bålsted, hvor vi samles og laver pandekager, suppe, popcorn eller andet, eller bare format sidder sammen og hygger og synger.

Der er mulighed for vandleg og pjaskeri, enten i sommerens bassiner eller spande, fra vandkander, eller i vandpytter, som der lystigt plaskes i på alle årstider. Vi har æbletræer i klatre højde, så de børn, som kan komme op, kan få oplevelsen af at "mestre" og spændingen ved noget, der er lidt "farligt".

I hverdagen går vi ture i nærmiljøet, som børnene også kender fra oplevelser med deres familier. Det er trygt og genkendeligt og samtidig får børnene nye og forunderlige oplevelser sammen med vennerne. Vi går til "den lille skov", hvor vi oplever årets gang. F.eks. når vi går ud og leder efter "forårstegn" og tager blomster med hjem til at presse og lave kollager. Eller når vi finder og fotograferer "efterårstegn", og hjemme printer og laminerer billederne, så vi kan spille billed'lotteri, genopleve turen og få erfaringer med årstider, dyr og planter.

Vi går til "spejder-bakken" med det bløde græs, hvor kroppen bruges til at kravle op, rulle eller løbe ned, samt forundres over at være højt oppe og kigge langt væk og helt hjem til børnehaven og vuggestuen.

Vi går til søer og moser, hvor vi kigger efter liv over og under vandet.

Vores mål er at arbejde på at gøre vores legeplads til et endnu sjovere sted at være. Det betyder, at vi fremadrettet vil se på hvordan vi kan gøre det til et endnu bedre læringsmiljø tilpasset børnegruppen. Planen er at lave flere små rum i det store uderum med f.eks. frugtbuske. Som kan fungerer som en inspirerende ramme for børnene, så der er mulighed for endnu flere forskelligartede lege og eksperimenter.

I Hindbærvangen lægger vi vægt på:

- *At vi voksne går på opdagelse i børnenes natur nysgerrighed, følger op på den og er bevidste om at inspirerer og være rollemodel for det gode eksempel – med plads til forskellighed.*
- *At følge børnenes initiativer, interesse og undersøgende tilgang og går på opdagelse sammen.*
- *At skabe muligheder og læringsmiljøer, der opmuntrer børnenes interesse for natur og naturfænomener.*
- *At følge årets gang i planlægning og aktiviteter.*
- *At komme på ture og udforske nærområdet.*
- *Vi bibringer børnene viden om naturen igennem oplevelser og erfaringer.*
- *Vi indretter vores udeområde, så der er varierede muligheder for sanseoplevelser med elementerne, jord, vand, ild og luft.*

Vuggestuen

Vi har snakket efterår og går en tur for at finde "efterårs tegn". Vi tager billeder af svampe, visne blade, tomme sneglehuse, skolopender, bænkebidere og endda et "suttetræ" (som er en selvfølgelig "natur ting" i børnenes verden). Når vi er kommet hjem så printer og laminerer vi billederne, så vi kan spille billed'lotteri med vores "fund", som bliver genkendt til stor glæde. Der kommer mange gode snakke og gentagelser med nye ord til "forrådet".

Børnehaven

Når vi er ude på legepladsen får børnenes nysgerrighed og virketrang dem ofte til at grave i græsplænen, for at se efter smådyr, lege med jord og mudder osv. Vi kan se, at der er behov for et "jord-sted", da huller græsplænen er til fare for gående og boldspillende venner.

Vi vil gerne indramme stedet med noget, så en gruppe børn går på jagt efter nogle store sten, som vi henter på bondemandens mark, hvor de er fjernet og lagt ud til siden, hvor de ikke er vejen for maskinerne.

Alle arbejder hårdt med at grave og lægge sten i en stor firkant. Og endnu sjovere bliver det, da man kan få lov til at male sit eget dyr, insekt, blomster motiv på stenene. Der er hygge og kreativitet omkring det "nye sted" på legepladsen. Nogle børn finder hurtigt ud af, at man kan gå balancegang fra sten til sten eller bare sidde på hver sin sten og hygge. I "jord stedet" graver vi spande ned til insektfælder, som fyldes med lidt frugt. Hver dag besigtiges disse af børn og voksne, som nysgerrigt kigger ned og ser snegle, biller osv., som vi artsbestemmer på iPad og bagefter slipper ud igen.

"Jord stedet" er også rigtigt godt til at grave kanaler, som fyldes med vand fra vandkander. Der skal noget voksenkraft til at hugge kanalen med en spade, med de mindre skovle er gode til at grave mudder op, når kanalerne er fyldt med vand fra de vandkander, som friske venner henter i rutebart. Resten af sommeren er der stor aktivitet ved hullerne. De vand- og mudderglade børn er fordybet i lange perioder med at grave mudder, søsætte "gren-skibe", lave broer, kaste sten i vandet osv.. Det kan være svært at forstå, hvorfor man er blevet så våde, når man kigger ned ad sig selv: "Hvor kom det vand fra?"

Kultur, æstetik og fællesskab

Pædagogiske mål for temaet:

1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.

2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter det pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

I Hindbærvangen vægter vi traditioner i hverdag og fest. Det giver tryghed for børnene, at tingene gentages og er genkendelige, ligesom traditionerne er med til at binde et kulturelt fællesskab sammen.

Vi holder årstidsbestemte traditioner i hævd. F.eks. holder vi Fastelavn, Sct.Hans, Luciaoptog o.lign., som børnene også vil møde andre steder i samfundet nu og senere i deres liv. Traditionerne udføres på børnenes præmisser og med deres idéer, så de oplever ejerskab, stolthed og mening.

Vi har vores egne traditioner i huset, i afdelingerne, på stuerne, som fungerer som læringsmiljø for tilegnelse af personlige, sociale samt sproglige kompetencer. Alle stuer holder samling hver dag med sange og samtale, der fokuserer på det enkelte barn i fællesskaber. Vi italesætter, hvilke børn der er kommet, hvem der er fraværende og hvorfor, vi taler om ugedag, årstid og vejr, hvad vi skal lave og hvorfor.

Vi holder fællesamling en gang om ugen, hvor hele huset er samlet, og hvor vi synger sange og leger sanglege, som afdelinger på skift har bestemt. Det giver mulighed for, at søskende sidder sammen, at man møder venner fra en anden stue eller afdeling, man tidligere havde nære relationer til.

Vi har traditioner som sommerfest, bedsteforældredag og Lucia dag (julearrangement), hvor børnenes familier inddrages på forskellig vis. Her er der er mulighed for forældrene til at opleve samværet med børn, personale og andre familier og hvor vi har mulighed for at vise kulturelle indslag som sang, teater, kreative frembringelser mv, som en kobling imellem hjem og institution.

I Hindbærvangen er vi meget opmærksomme på, at de enkelte læringsmiljøer er tydelige for børnene, så de bliver inspireret til udfoldelse og kender mulighederne. Legetøjet er i børnehøjde og tilgængeligt, hvor det er muligt.

Vi mener, at læringsmiljøer være æstetiske, så de inspirerer og tilfredsstiller børnenes sanser og sind. Vi sørger for, at tal, bogstaver og anden læring og viden om f.eks. dyr, maskiner, vejr eller andet, som rører sig i perioder, er tilgængelige i hverdagen, når det bliver aktuelt. Derfor er læringsmiljøerne foranderlige og kontinuerligt i vores bevidsthed.

I Hindbærvangen leger vi med varierede kulturelle udtryksformer. Vi spiller musik med rytmeinstrumenter, hvor børnene frit eksperimenterer med lyde og rytmer. Vi spiller til kendte sange og leger med rytmer, styrke, start og stop. Vi danser og leger sanglege, hvor krop, sanser, sprog og følelser er i spil. Vi læser, klæder os ud og dramatiserer eventyr og egne historier, så kreativitet og personlige kompetencer som mod, fantasi og eksperimenter er i fokus. Vi tegner, maler og fabulerer med forskellige materialer.

Vi sætter fokus på fællesskaber i børnenes hverdag både i de små og større grupper. I de små grupper giver vi børnene muligheder for ro og fordybelse med aktiviteter, der er planlagt efter de enkelte børns behov for udvikling. I de større grupper, som f.eks. stuen, er der fokus på social ageren, hensyn, behovsudsættelse osv. som udvikler fællesskab og tilhørsforhold.

I Hindbærvangen lægger vi vægt på:

- *At aktivere børnenes sanser og følelser igennem aktiviteter og læringsmiljøer.*
- *At skabe nye og have vores egne traditioner i hverdag og fest.*
- *At arbejde pædagogisk bevidst med sammensætning af børnegrupper i forh.t. det enkelte barns behov for læring og udvikling.*
- *At vi italesætter og sætter pris på forskellighed. At vi i hverdagen styrker barnets begrebsverden – lokalområde, køn, kultur mm.*
- *At give børnene glæde ved æstetiske oplevelser og kulturelle udtryksformer.*

Vuggestuen og børnehaven

Ved Sct.hans bålet:

Til Sct. Hans har vi tradition for, at mødes ved bålet hele huset. En voksen har lavet en "heks" af grene og stof sammen med en gruppe børn. En anden voksen stabler bål sammen med andre børn. Vi sætter os i sikkerhedsafstand og tænder bålet. "Heksen" når altid at flyve afsted, imens vi kigger den anden vej, så vi aldrig rigtigt ved, hvor hun bliver af.... Vi synger "Heksemutter lod en tusse" og ""Heksen kommer" sammen rundt om bålet med guitarstil, og bagefter laver vi måske popcorn, pandekager eller andet over gløderne.

Børnehaven

Vi sidder med to store piger og to af de mindre drenge og maler indkøbsnet. Hvert barn har sit eget net og foran dem står forskellige tallerkner med maling og "stempler" i foran dem. De får selv lov til at vælge farverne og hvilke motiver de vil bruge til at farvelægge nettet.

Den voksne prøver at guide dem i ikke at sætte for mange figurer sammen og i at deles om farverne men i det store hele er det den voksne der følger børnenes ønsker i rolige omgivelser.

Undervejs taler især de store piger meget sammen om deres net og hvordan de synes de kommer til at se ud og hvem der skal have dem i julegave

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet (udarbejdes områdevis)

Beskriv med korte pædagogiske refleksioner hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø (udarbejdes af den enkelte daginstitution)

Beskriv med korte pædagogiske refleksioner hvordan det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø integreres i det pædagogiske læringsmiljø?

Brug gerne praksisfortællinger.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv.

I Hindbærvangen indrettes det fysiske børnemiljø til både stille lege og motoriske lege, så børnene får mulighed for indflydelse på egen virksomhed og læring. Sansemæssigt læringsmiljø og inventaret må så vidt muligt bruges til opfindsomme børnelege. Der tænkes i at minimere støj, ved at bruge lave stemmer, have svagt lys og minimere visuel støj. At vi tænker ind i vores pædagogiske hverdag at børnene har mulighed for at bruge deres krop i dagens rutiner. Eks: kravle op på puslebordet, høje stole, påklædning, praktisk arbejde. Der arbejdes i små grupper og det giver mere plads og rum til den enkelte samt øget mulighed for fordybelse hos den enkelte.

Legetøjet og materialer er så vidt muligt i børnehøjde, så det inspirerer til leg og kreativitet. Børnene har mulighed for at skabe deres egne rammer ved at flytte rundt på møbler og inventar, så de kan indgå i legens forløb.

Vi er lydhøre overfor børnenes signaler og ønsker, så vi kan anskaffe aktuelt legetøj og beskæftigelse samt igangsætte relevante aktiviteter.

Vuggestuen:

Vi iagttager, at børnenes omstilling til vuggestuen især mandag morgen kan være svær. De er glad for at se hinanden igen efter weekenden, og alligevel har de fleste også brug for en voksen at holde sig til, indtil de "er landet".

Det kan godt give en del uro og løben rundt, med grædende og urolige børn til følge, så vi opfinder "mandags rytmik", hvor vi finder motorik moduler, balance redskaber, risposer eller andet frem om morgenen, hvor børn og voksne leger, bevæger sig og griner sammen, inden dagens øvrige gøremål følger.

Børnehaven:

En gruppe drenge, og især én dreng, er særligt interesseret i dinosaurer. Han har set dinosaurer robotter i sin ferie og har billeder med i børnehaven. Dette gør de andre drenge interesserede, og vi finder dinosaurer film på nettet, som vi ser sammen på iPad. Vi indkøber en masse nye dinosaurer, og "legemiljøet" med vilde dyr bliver omskabt med planter, vulkaner og illustrationer på væggen. Dinosaurerne tages også med ud på legepladsen, og den "vilde verden" bliver udvidet.

Det Psykiske børnemiljø

Det psykiske børnemiljø skal gives alle børn mulighed for ro, tryghed og fordybelse, så de kan udvikle troen på egne evner og følelsen af at have medbestemmelse over egen læring.

Hverdagen er lagt i faste, genkendelige rammer med tilbagevendende aktiviteter. Børnene ved, hvad der skal ske i hverdagens rutinesituationer, ligesom de ved, hvor de selv kan byde ind, hvilket skaber tryghed.

Vi er særligt opmærksomme på overgange fra aktivitet til aktivitet, så der ikke opstår uro med usikkerhed og utrygge børn til følge. Især børn i udsatte positioner viser glæde ved at blive guidet af de voksne.

Vi er opmærksomme på at reagere på børnenes initiativ til kontakt på både verbale og andre signaler, de sender for at få dækket et behov. Børnene skal føle sig set, hørt og forstået, så de føler sig værdifulde.

Vi er opmærksomme på, at skabe relationer til alle børn. Vi bruger ICDP programmets samspilstemaer. Børnene skal opleve mening i forhold til deres oplevelser, samt voksne der tager dem alvorligt som individ. Vi implementerer en kultur hvor børnene oplever at have betydning for hinanden, har legevenner og hvor børnene lærer at vise omsorg for hinanden. De skal opleve at deres ideer bliver hørt, set og handlet på. De voksnes omsorg for børnene spejles børnene imellem og børnene indrages alt efter modenhed i omsorgsrutinerne.

Børnehave:

Efter frokost holder vi afslapning. Ca. 10 min med faste "vugge viser", hvor børnene ligger på madrasser eller tæpper sammen med venner eller alene efter ønsker og behov.

Alle børn rydder af efter sig selv (kop, tallerken og service på rullebord). De voksne har faste roller, så én skifter ble børn og hjælper børn på toilettet samt sørger for, at der ikke kommer for mange derud på en gang, hvilket kan give utryghed og måske gøre, at nogle børn ikke får tisset. En voksen rydder af og vasker borde og en anden gør klar til afslapning, hjælper børn, der har behov og skaber ro. Nogle børn trives med faste pladser, mens andre har særlige ønsker og aftaler med venner. Reglen er, at der ikke må snakkes, men gerne synges med lige så stille, og det bliver der. Efter musikken ringer en voksen med en lille klokke, men indtil da ligger alle børn helt stille og venter.

Efter klokken har lydt rejser man sig stille og roligt. De voksne går på skift i garderoben sammen med en mindre gruppe børn, så der ikke bliver for meget uro til påklædningen. Børnene føler sig trygge med en voksen i umiddelbar nærhed, som guider til selvhjælp og tid til hyggesnak.

Det æstetiske børnemiljø skal inspirere i børnehøjde og tilfredsstillende børnenes sanser og følelser, samt give dem mulighed for og lyst til at lege og lære.

Vi laver indretning og udsmykning som understøtter mulighederne for leg, udklædning og kreativitet. Der er illustrationer til relevante samtaleemner som f.eks. bogstaver, tal, årstider, ugedage mv. Vi udskifter tilgængelige materialer og bøger efter børnenes interesse eller løbende temaer, f.eks. Insekter, bondegård og traditioner (jul, fastelavn mv). Vi bruger børnenes egne produkter som de selv har lavet til udsmykning inden de får lov at komme med hjem. For de børn der ikke kan vente tager mor/far billede af det og så kommer det lidt med hjem alligevel.

Vi prioriterer oprydning og orden efter leg, så legetøjet er fængeligt og overskueligt for den næste, som vil lege med det. Et indbydende legekøkken med f.eks. et veldækket bord inviterer til nyt theselskab for de næste som står klar til at overtage.

Vuggestue:

Vi synger de samme to sange hver dag til morgensamling i en måneds tid. Sangene med illustrationer hænger på væggen, og vi har fundet rekvisitter (f.eks. en plastik edderkop, en soldat, bondegårdsdyr, en bus osv), som vi bruger under sangene samt kendte fagter.

Børnene viser genkendelsen glæde hver dag. De viser med fagter eller enkelte ord, at de ved, hvad der skal ske. Også på andre tider af dagen efterspørges sangene, og vi synger dem gerne igen og igen.

Børnehave:

Børnene laver ofte udsmykning til stuen. Deres egen kreativitet har værdi, og vi prioriterer at have det udstillet, før det tages med hjem. Vi er opmærksomme på, at børn i udsatte positioner opmuntres og støttes af en voksen. En voksen laver "nisse billeder" før jul sammen med de børn, som har lyst. Der klippes i fri hånd, og børnene vælger så udklip, pailletter, knapper mv, som de synes, de kan bruge. Nisserne bliver meget personlige og forskellige, og alle hænges de op på stuen.

En dreng har ikke lyst til at være med, selvom den voksne har spurgt flere gange. Den voksne får "lokket" ham nærmere, fordi hans ven sidder ved bordet og har lavet en nisse med hjælp fra den voksne. Han er stolt og opfordres til at vise den nytilkomne, hvordan han gjorde. Der er lidt snak om, "nissehue", "øjne" og hvad en nisse nu skal have. Ved fælles hjælp får de lavet en nisse, som er rigtig fin.

Værktøjskasse

Du kan læse mere om **den styrkede pædagogiske læreplans** rammer og indhold her:

https://emu.dk/sites/default/files/2019-03/7044%20EVA%20SPL%20Publikation_web_1.pdf

Du kan læse mere om **evaluerende pædagogisk praksis** her:

<https://emu.dk/dagtilbud/en-paedagogisk-laereplan/evaluerende-paedagogisk-praksis>

Du kan læse mere om **redskab til selvevaluering** her:

<https://emu.dk/dagtilbud/en-paedagogisk-laereplan/redskab-til-selvevaluering>

Du kan læse mere om **redskab til forankringsproces** her:

<https://emu.dk/dagtilbud/en-paedagogisk-laereplan/redskab-til-forankringsproces>

Du kan læse mere om **forældresamarbejde** her:

<https://emu.dk/dagtilbud/en-paedagogisk-laereplan/foraeldresamarbejde>

Du kan læse mere om **samspil og relationer i det pædagogiske læringsmiljø** her:

<https://emu.dk/dagtilbud/en-paedagogisk-laereplan/samspil-og-relationer-i-det-paedagogiske-laeringsmiljo>